

Samrådsredogörelse Detaljplan för Ulvsunda 1:1 i stadsdelen Riksby, Dp 2017-15385

Innehåll

Sammanfattning	2
Bakgrund.....	2
Förslagets syfte och huvuddrag.....	2
Hur samrådet bedrivits.....	3
Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstaganden.....	4
Allmänt om samrådet och planprocessen.....	4
Allmänt om förslaget och utvecklingen	4
Arkitektur och gestaltning.....	5
Olägenheter för grannar	5
Grönområden och vegetation	6
Sociala aspekter	7
Gator och trafik	8
Riksintressen och Natura 2000-område	9
Teknisk försörjning.....	10
Hälsa och säkerhet	11
Miljö- och klimataspekter	11
Övriga frågor	12
Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande	12
Föreslagna förändringar.....	12
Inkomna synpunkter	14
Statliga och regionala myndigheter och förbund	14
Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar	17
Övriga remissinstanser	20
Sakägare enligt fastighetsförteckning	22
Övriga, ej sakägare	44

Sammanfattning

Detaljplanen syftar till att möjliggöra fler bostäder längs med Spångavägen i Bromma. Byggnaderna föreslås utformas som lameller i fyra till fem våningar och placeras med långsidan mot Spångavägen. Mellan lamellerna skapas vegetation och siktlinjer. Parkering löses i parkeringsgarage där bostadsgård anläggs ovan garaget.

Marken ägs i sin helhet av Stockholms Stad. Exploateringsnämnden beslutade 2017-11-09 om markanvisning till Stockholms hem.

Samråd för förslaget genomfördes 3 december 2019 till 24 januari 2020 och totalt har ca 60 yttranden samt en lista med 67 underskrifter skickats in.

Länsstyrelsen anser att eventuell påverkan på Kyrksjön behöver utredas vidare. De har även synpunkter på geoteknik, buller och elektromagnetisk strålning.

Flertalet närboende är negativa till projektet. De bedömer att förslaget påverkar kvällssol, naturvärden, har för lite friytor för barn samt att förslaget har en för avvikande struktur och höjd i jämförelse med befintlig bebyggelse.

Planförslaget innebär ett värdefullt tillskott av bostäder som kan skapas i ett attraktivt, kollektivtrafikhögt läge. Kontorets sammanfattande bedömning är att de synpunkter som framkommit kan hanteras i den fortsatta planprocessen.

Stadsbyggnadskontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden godkänner redovisningen av plansamrådet och att slutligt planförslag upprättas och ställs ut för granskning.

Bakgrund

Förslagets syfte och huvuddrag

Detaljplanen syftar till att möjliggöra 75 lägenheter i flerbostadshus längs med Spångavägen i stadsdelen Bromma. Flerbostadshuset är lameller som placeras med långsida mot Spångavägen. Denna struktur är återkommande i området kring Brommaplan samt utmed Spångavägen. Bebyggelsen anpassas i typ och form till omgivningen och har en modern gestaltning. Parkering löses i parkeringsgarage under bostadsgården. Bebyggelsen placeras i terrängen med suterräng och omges av god landskapsplanering för att synliggöra natur och vegetation mellan och kring bebyggelsen.

I enlighet med Stockholms översiktsplan 2030 bidrar bostadsbebyggelsen till att stärka Spångavägen som ett urbant stråk genom det nära mötet med gatan. Förbi planområdet löper ett pendelcykelstråk samt gångbana. Busslinje 117 trafikerar Spångavägen, hållplats Sedumbacken nås i direkt anslutning till planområdet. Närmaste tunnelbana ligger i Åkeshov ca 500 m från planområdet samt Brommaplan ca 900 m där även ett stort antal busslinjer kan nås.

Hur samrådet bedrivits

Plansamråd för aktuell detaljplan pågick under perioden 2019-12-03 - 2020-01-24. Information om samrådet skickades ut enligt sändlista till remissinstanser och berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen. Samrådsförslaget visades i Tekniska Nämndhuset, Brommaplans bibliotek samt på stadsbyggnadskontorets hemsida. Annons om samråd och samrådsmöte publicerades i lokaltidningen Mitt i 3 december 2019. Samrådsmöte hölls 2019-12-10 i Nya Elementars aula, ca 35 personer närvarade.

Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstaganden

Nedan redovisas ämnesvis de synpunkter som inkom under samrådet. Stadsbyggnadskontorets kommentarer och ställningstagande redovisas i kursiv stil efter varje ämne.

Allmänt om samrådet och planprocessen

Flera boende i kvarteret Strumpstickan anser att samrådet gått felaktigt till i och med att endast bostadsrättsföreningen har informerats om samrådet och inte alla boenden. Några hänvisar till att de boende fick personlig information vid samråd för program för centrala Bromma.

Bostadsföreningen Riksbyhöjden och flera boenden anser att detaljplanen bör ha utökat förfarande i och med miljöpåverkan.

En boende anser att materialet i utredningarna ska presenteras i planbeskrivningen på ett tydligt sätt.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret skickar ut information om samråd enligt lantmäteriets fastighetsförteckning, i detta fall är det bostadsrättsföreningen som anges som sakägare. Det är sedan föreningens ansvar att informera dess medlemmar.

Stadsbyggnadskontoret har gjort bedömningen att projektet inte innebär miljöpåverkan i den grad att projektet kräver att drivas med utökat förfarande.

Planbeskrivningen sammanfattar utredningsmaterialet. Handlingarna uppdateras till granskning utifrån att utredningarna uppdateras.

Allmänt om förslaget och utvecklingen

Flera remissinstanser och boende framför att det är svårt att se hur Spångavägen fortsatt skulle kunna utvecklas till ett urbant stråk, vilket samrådshandlingarna hänvisar till.

Några boende anser att naturmarken där bebyggelse föreslås är skyddad i och med befintlig gällande detaljplan för Kv Strumpstickan och därmed inte får bebyggas och menar att förslaget innebär en ändring av gällande detaljplan vilken går mot den befintliga detaljplanens syfte.

En synpunkt har inkommit från boende norr om planområdet som är positiv till att området blir tryggare att röra sig vid kvällstid i och med tillkomna byggnader.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Spångavägen pekas ut i översiktsplanen som framtida urbant stråk. Detaljplanen bidrar till det målet, fortsatt möjlighet att utveckla Spångavägen kommer ses över framöver av staden. Översiktsplanens mål kan ge befintliga fastighetsägare möjlighet att utveckla sina fastigheter.

Aktuellt projekt syftar till att ta fram en ny detaljplan, inte att ändra i gällande detaljplan. När en ny detaljplan tas fram så släcks de eventuella planer som finns inom planområdet ut om den nya planen vinner laga kraft. Skulle alla befintliga detaljplaner följas så skulle staden ha mycket begränsad möjlighet att utvecklas och växa, bland annat skulle de bostadspolitiska målen inte gå att uppnå. Det finns en bred politisk majoritet som anser att Stockholm behöver möjliggöra fler bostäder.

Arkitektur och gestaltning

Bromma stadsdelsnämnd, Samfundet St:Erik, BRF Riksbyhöjden samt fler boende anser att ett större omtag behövs och att förslaget måste anpassas till befintlig bebyggelse gällande placering och våningsantal. Skönhetsrådet och Bromma Hembygdsförening anser att byggnaderna bör sänkas. Kulturförvaltningen anser att förslaget är godtagbart och att det innebär en ny årsring i området.

BRF Riksbyhöjden samt flera boende anser att de tillkommande byggnaderna inte bör ha en taknock som ligger högre än befintlig bebyggelse i Kv Strumpstickan.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret bedömer att den föreslagna bebyggelsen är lämplig på platsen och att boenden i närområdet inte får en betydande påverkan. Bebyggelsens placering och höjd är strategisk i förhållande till att Spångavägen på sikt kan komma att bli ett urbant stråk. Likväl effektiv markanvändning för att skapa bostäder i det växande Stockholm.

Olägenheter för grannar

BRF Riksbyhöjden samt flera boende påpekar att kvällssol försvinner för boende samt att solsstudien redovisar för få timmar för att se påverkan. Flera undrar varför timmarna efter kl 18 inte redovisas. Flera boende är även oroliga för att sprängningar och markarbeten kan komma att skada deras byggnader.

En boende anser att värdet på fastigheterna kommer att minska och undrar hur kommunen ska ersätta detta.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Planområdet ligger i ett område som är utpekade för förtätning i både översiktsplanen och i program för centrala Bromma. I de delar av kommunen som är utpekade för komplettering måste en viss påverkan på närboende accepteras för att kunna möjliggöra nya bostäder. Bedömningen är att aktuell detaljplan innebär att ett fåtal lägenheter påverkas med minskad kvällssol.

Stadsbyggnadskontoret gör bedömningen att det allmänna intresset av 75 nya lägenheter motiverar den eventuella påverkan som projektet innebär. Vid vår- och höstdagjämningen går solen ner klockan 18 i stockholmsområdet. Solstudien föreslås kompletteras till granskningen med fler timmar efter klockan 18 vid sommarsolståndet.

Byggaktören ansvar för att inga befintliga byggnader tar skada under byggskedet.

I kommunens översiktsplan finns redovisat hur stadens tänkta utbyggnadsstrategi ser ut. Boende i områden där komplettering är redovisat kan förvänta sig att kunna påverkas av eventuella framtida nybyggnadsprojekt. Stadsbyggnadskontoret ger ingen ersättning för eventuella värdeminskningar. Ofta innebär förtätning av områden att bostäder blir mer attraktiva.

Grönområden och vegetation

Miljöförvaltningen förslår förslaget att förslaget föreslår kompensationsåtgärder genom att anlägga mulmholkar och bidra till anläggande av dammar för grodor.

Flera boenden har synpunkter på att planområdet saknar ytor för barn och offentlig lekplats, det finns en oro att föreningens lekplats kommer att användas av de nya boendena.

Flera boenden har synpunkt på att grönområde med högt naturvärde försvinner. Boenden anser att skydd för bevarande av träd ska finnas kvar likt i detaljplanen för Kv Strumpstickan. Flera synpunkter berör också att projektet påverkar fridlysta arter som grodor och blåsippor. Länsstyrelsen anser att staden bör utreda eventuell påverkan på duvhökens habitat i området.

En boende anser att kommunen undanhåller information om att förslagen bebyggelse ligger i värdefull naturmark. En annan anser att kartbild som visar den värdefulla naturmarken och byggnadernas placering bör redovisas.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Projektet kommer att omfatta kompensationsåtgärder, vilka åtgärder beslutas i ett senare skede.

Friytor tillskapas på kvartersmark för boende inom planförslaget. Området kring planområdet har en mycket stor andel friytor, både tillgängliga gräsytor och skog för alla att nyttja.

Inom stadsutveckling finns nästan alltid olika intressekonflikter. I aktuellt projekt finns en konflikt gällande målet att skapa fler bostäder och ett tryggare och mer stadsmässigt stråk mot intresset att bevara vegetativ mark med uppvuxna träd och vissa naturvärden. Stadsbyggnadskontoret har gjort bedömningen att planförslagets påverkan på grönstrukturen är lokal. Strategin för utbyggnad av bostäder är att bygga intill befintlig infrastruktur istället för att ta orörda ytor i anspråk.

Kommunen har genomfört åtgärder för att stärka grodornas möjlighet för passage under Spångavägen genom tunnlar och ledarlar, norr om planområdet. Staden ser över möjlighet att anlägga dammar för groddjur i närheten av Kyrksjön.

Länsstyrelsen gör bedömningen att projektets påverkan på blåsippa och liljekonvalj inte försvårar upprätthållandet av arternas bevarandestatus. Stadsbyggnadskontoret ska genomföra en inventering gällande duvhökens habitat.

Naturvärdesinventeringen, vilken har gjort bedömningen angående naturvärdet i planområdet, ligger med som en av samrådshandlingarna. Till granskningshandlingarna kompletteras planbeskrivningen med bild som visar byggnadernas förhållning till naturvärden.

Sociala aspekter

Boenden är oroliga över att den nya bebyggelsen kommer slita på angränsande BRFs gemensamma ytor vilket kommer leda till friktion mellan områdena. Boenden saknar en socialt värdeskapande analys samt en barnkonsekvensanalys. En boende undrar vilka som ska ha råd att bo i de bostäder som föreslås.

Stadsdelsförvaltningen Bromma anser att trygga skolvägar till Nya Elementar behöver ses över. Förvaltningen anser även att möjligheten för gruppboende bör utredas i planområdet.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret har gjort bedömningen att detaljplanen har för liten omfattning för att en separat socialt värdeskapande analys

eller barnkonsekvensanalys ska tas fram. Dessa frågor tas hänsyn till genom hela planprocessen i det löpande arbetet.

Stadsbyggnadskontoret har inte någon möjlighet att styra hyresrätternas avgift. Hyresavgiften bestäms utifrån det lagstadgade hyressättningssystemet. De hyror som sätts måste vara skäliga.

Stadsdelsförvaltningen ansökte om dispens för anläggande av gångväg med belysning genom naturreservatet mellan planområdet och Nya Elementar. Stadsbyggnadskontoret beviljade dispensen 2017 (Dnr 2017-00481).

Stadsbyggnadskontoret bedömer att gruppboende utreds i kommande detaljplaner under Program för Centrala Bromma.

Gator och trafik

Flera boende ser en risk i att Sedumbacken skulle bli trafikerad och att det skulle bli problem med parkering i området.

Boende undrar var infarten till garaget är, hur många bilar det planeras för samt hur trafiken ska fungera under byggtiden.

Några boenden påpekar att bussarna förbi planområdet redan är fulla och inte klarar fler boende i området.

Trafikkontoret påpekar att användningen för parkering på plankartan inte stämmer överens med bestämmelselistan. Kontoret anser också att illustrationstexten angående angöring ska tas bort för att inte försvåra gatans användning.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Det parkeringsbehov som skapas i och med föreslagen detaljplan löses inom kvartersmark i garage. Sedumbacken är en allmän gata och trafik kan inte hindras att åka upp på Sedumbacken, det är trafikkontoret som ansvar för hur parkeringarna längs med gatan regleras. Staden ser inte att den tillkommande bebyggelsen kommer att innebära någon stor belastning för Sedumbacken.

Parkeringslösningar och ambitioner med mobilitetsåtgärder finns redovisat i planhandlingarna. Garageinfarten föreslås i markplan i den mellersta byggnaden. Garaget planeras för 32 bilplatser. Framkomligheten kan komma påverkas under byggtid men alla boende ska ha fortsatt full tillgänglighet under byggtiden.

SL är ansvariga för kollektivtrafiken, de har kontinuerligt en översyn över turtätheten. Fler bostäder i ett område kan leda till att turtätheten ökar om det finns ett behov.

*Plankartan ändras gällande användningen parkering.
Illustrationstexten på plankartan hindrar inte utformning eller
användning på gatan.*

Riksintressen och Natura 2000-område

Bromma flygplats

Luftfartsverket kräver att en påverkansanalys tas fram för att säkerställa att kommunikationsutrustning på Bromma flygplats inte påverkas. *Länsstyrelsen* och *Luftfartsverket* har noterat att *Swedavia* Bromma inte var med på sändlistan.

Swedavia, vilka förvaltar delar av utrustningen, har via ett separat samråd med Stadsbyggnadskontoret svarat att de inte ser någon risk för påverkan. De Geer-morän

Flera boende hävdar att förslaget är olämpligt i och med att planområdet ligger i område för De Geer-morän. Ett par boenden kräver att utbredningen för riksintresset ska redovisas.

Natura-2000 område

Länsstyrelsen anser att eventuell påverkan på Kyrksjön behöver utredas vidare. Området kring Kyrksjön är klassat som Natura 2000-område. Om inte de detaljerade utredningarna kan visa på att Kyrksjön blir opåverkad så behöver en tillståndsansökan med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning tas fram. En boende undrar hur staden har gjort bedömningen att Natura 2000-området inte påverkas.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Swedavia har gjort bedömningen att deras kommunikationsutrustning inte påverkas av förslaget. En utredning tas fram till granskning för att säkerställa att inte heller luftfartsverkets utrustning påverkas.

Stadsbyggnadskontoret bifogar *Swedavias* analys till granskningshandlingarna.

Planområdets ligger söder om området för De Geer-morän. En geoteknisk inventering av De Geer-moränen finns framtagen vilken publiceras till granskningsskedet.

Stadsbyggnadskontoret utgick från dagvattenutredningens bedömning att projektet inte påverkar Kyrksjön och Natura 2000-området. *Stadsbyggnadskontoret* har i samråd med *Länsstyrelsen* kommit fram till att utredningsmaterialet behöver kompletteras för att säkerställa eventuell påverkan.

Teknisk försörjning

Dagvatten

Länsstyrelsen anser att frågan gällande skyfall bör beskrivas tydligare. *Miljöförvaltningen* anser att dagvattenutredningen tydligare behöver beskriva hur stadens åtgärdsnivå klaras samt att det på plankartan behöver säkerställas att kvartersmark inte hårdgörs och att infiltration är möjlig. *Stockholm vatten och avfall* påpekar att dagvattenutredningen saknar redovisning för allmän plats samt har kompletterande synpunkter gällande dagvattenutredningen.

EI

Ellevio framför att hänsyn behöver tas under genomförandet till det markförlagda ledningsstråk som går genom planområdet. *Ellevio* anser även att prickmarken runt byggrätten för transformatorstation ska tas bort för att inte begränsa användningen av ytan.

Avfallshantering

Stockholm vatten och avfall rekommenderar att maskinell hantering utreds. Boende undrar hur sophämtning sker och om miljöhus ska byggas.

Räddningstjänst

Storstockholms brandförsvär önskar att byggnaderna planeras på ett sådant sätt att åtkomlighet för våra höjdfordon mot byggnadernas fasader skapas.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Dagvattenutredningen uppdateras till granskning utifrån inkomna synpunkter. Allmän plats inom planområdet förväntas inte få någon förändrad användning men utredningen utökas för att även behandla allmän plats.

Ellevios synpunkt har blivit vidarebefordrad till Exploateringskontoret och till exploatörerna, synpunkten kommer att tas till hänsyn och arbetas med i samband med ledningssamordning och systemhandling.

Stadsbyggnadskontoret anser att alla byggrätter inom planområdet bör vara omgivna av prickmark för att möjliggöra skötsel på byggnaden inom användningsområdet.

Angående avfall är maskinell hantering inte möjlig för detta projekt i och med projektets begränsade storlek.

Miljöhus föreslås i den mellersta byggnaden. Sopbilar föreslås angöra byggnaden via angöringsfickor i gatan.

Åtkomlighet och utrymning kommer att förtydligas i planbeskrivningen till granskning.

Hälsa och säkerhet

Buller och vibrationer

Region Stockholm (Trafikförvaltningen), anser att lågfrekvent buller ska utredas samt att planbeskrivningen ska beskriva frågan.

Länsstyrelsen anser att bestämmelser ska införas för att säkerställa att riktvärden för buller hålls. Flera boende har synpunkter på att de tillkommande lägenheternas balkonger inte klarar riktvärden för buller.

Ras och skred

Länsstyrelsen ser anser att den geotekniska utredningen behöver kompletteras gällande risk för ras och skred.

Elektromagnetisk strålning

Länsstyrelsen anser att plankartan behöver kompletteras gällande risker kopplade till elektromagnetisk strålning från markkabel och från transformatorstationen inom planområdet.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Bullerutredningen samt planbeskrivningen kompletteras till granskning gällande lågfrekvent buller. Plankartan kompletteras med riktlinjer gällande buller.

Det finns inget krav på att balkonger ska klara riktvärden för buller om gemensam uteplats som klarar riktvärden för buller finns.

Den geotekniska utredningen kompletteras till granskning.

Plankartan föreslås kompletteras med bestämmelser gällande elektromagnetisk strålning.

Miljö- och klimataspekter

Miljökvalitetsnormer för vatten

Länsstyrelsen anser att staden behöver ta fram ett arbetssätt för hur projektet ska hantera om eventuellt sulfidberg upptäcks under genomförandet. Om sulfidberg blottläggs eller läggs på deponi utan att hanteras så förorenas närområdet av att berget urlakas.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Exploateringskontoret har beställt en utredning som ska ta fram ett arbetssätt för hur staden ska hantera om sulfidberg upptäcks vid genomförandet. Tidplanen är att denna utredning ska vara klar innan sommaren 2020. Resultatet från utredningen redovisas i granskningshandlingarna.

Övriga frågor

Flera boende hänvisar till "Områdesanalys för centrala Bromma" vilken togs fram i samband med Programmet för centrala Bromma. Boenden anser att planförslaget går emot analysen och att byggnader inte ska överstiga 2-3 våningar. Boenden anser också att områdesanalysen ska offentliggöras.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Områdesanalysen för centrala Bromma beskriver de värden som finns i den befintliga bebyggda strukturen. Aktuell detaljplan innebär en ny årsring i utbyggnaden av området, Stadsbyggnadskontorets bedömning är att förslaget inte ger upphov till skada av de värden som beskrivs i analysen. Ingen del i analysen ger förslag till hur eventuell bebyggelse bör utformas i förslaget planområde.

Analysen var en av många underlagsrapporter till programhandlingen. Analysen saknar specifika rekommendationer gällande aktuellt planområde.

**Stadsbyggnadskontorets sammanvägda
ställningstagande**

Stadsbyggnadskontoret anser att planförslaget bidrar till att uppfylla samtliga av översiktsplanens fyra mål. Den planerade bebyggelsen innebär att ett värdefullt tillskott av bostäder kan skapas i ett attraktivt, kollektivtrafikhärläge.

Detaljplanen föreslår bebyggelse och entréer mot ett trafikerat stråk som i dagsläget har låg grad av stadsmässighet. Projektet förväntas öka den upplevda tryggheten i området och bidra till översiktsplanens långsiktiga mål om ett mer urbant stråk längs med Spångavägen.

Projektet behöver ta fram och förtydliga utredningar och uppdatera planhandlingarna gällande geoteknik, buller, dagvatten, elektromagnetisk strålning och påverkan på Bromma flygfält. Uppdateringarna rör framför allt förtydliganden inför granskning.

Länsstyrelsen anser att projektets påverkan på Kyrksjön och Natura 2000-område behöver utredas vidare. Dagvattenutredningen beskriver att Kyrksjön inte påverkas av projektet. Stadsbyggnadskontoret bedömer med stöd av nuvarande underlag att frågan inte innebär en risk för projektets genomförande. Frågan kommer att utredas vidare.

Flertalet närboende är negativa till projektet då det påverkar boendes kvällssol, har begränsade friytor för barn samt avvikande struktur och höjd i jämförelse till befintlig bebyggelse. Stadsbyggnadskontoret bedömer att den föreslagna bebyggelsen är lämplig och att påverkan på befintliga bostäder är liten. Endast ett fåtal befintliga lägenheters kvällssol påverkas och närområdet har god tillgång till rekreation och möjlighet till lek i naturmiljö.

Kritik riktas från boenden mot att bebyggelsen föreslås i område som är identifierat med högt naturvärde. Det ursprungliga planområdet är minskat för att ta hänsyn till riksintresseklassad De Geer-morän samt till naturvärden.

Kontorets sammanfattande bedömning är att de synpunkter som framkommit kan hanteras i den fortsatta planprocessen.

Stadsbyggnadskontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden godkänner redovisningen av plansamrådet och att slutligt planförslag upprättas och ställs ut för granskning.

Föreslagna förändringar

Med anledning av de synpunkter som framförts under samrådet kommer följande frågor att studeras vidare:

- Avstämning med länsstyrelsen ska ske och fördjupade utredningar ska tas fram gällande dagvattnets påverkan på Kyrksjön och Natura-2000 område.
- Utredning gällande påverkan på Luftfartsverkets anläggning på Bromma Flygplats ska tas fram.
- Utredningarna gällande geoteknik, dagvatten och buller ska uppdateras.
- Förslaget ska förtydligas gällande elektromagnetisk strålning.
- Solstudien ska kompletteras.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att ovanstående revideringar innebär en lämplig avvägning mellan olika intressen.

Inkomna synpunkter

Nedan redovisas en sammanfattning av inkomna synpunkter. För yttrandena i sin helhet hänvisas till planakten för projektet, dnr 2017-15385. Planakten för ärendet finns tillgänglig i Tekniska Nämndhuset på Fleminggatan 4.

Statliga och regionala myndigheter och förbund

Länsstyrelsen

Prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen bedömer att föreslagen utformning av planen kan innebära att riksintressen för kommunikationer, Bromma flygplats enligt 3 kap. miljöbalken, inte tillgodoses.

Länsstyrelsen anser även att delar av planens dagvattenhantering kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken, på grund av recipienten Kyrksjöns närhet till Natura 2000-området Kyrksjölöten, där arten större vattensalamander är särskilt skyddad. Länsstyrelsen anser därmed att genomförandet av planen kan ha en betydande påverkan på miljön i Natura 2000-området.

Planförslaget innebär sprängning av berg och det saknas en bedömning om berget innehåller sulfidmineraler. Länsstyrelsen anser att planförslaget behöver kompletteras med ett underlag eller en riskbedömning gällande bergsprängningen för att Länsstyrelsen ska kunna göra en bedömning om planen äventyrar att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas.

Vidare bedömer länsstyrelsen att det varken i den geotekniska utredningen eller i planhandlingarna framgår om ras- och skredrisk i området har utretts. Länsstyrelsen önskar se underlag som säkerställer markstabiliteten och att eventuella åtgärder/restriktioner som krävs ska föras in i planbeskrivningen samt plankarta.

Gällande trafikbuller anser Länsstyrelsen att plankartan bör uppdateras inför granskning enligt skrivelse i planbeskrivningen i syfte att reglera lägenheternas storlek och placering för att uppnå kraven på att ha en ljuddämpande sida. Detta då bullernivåerna på Spångavägen överstiger 60 dBA ekvivalent ljudnivå.

Länsstyrelsen anser även att planförslaget bör kompletteras inför granskningen med beräkningar och mätningar för elektromagnetisk strålning gällande transformatorstationen inom planområdet samt kablar i Spångavägen som kräver ett säkerhetsavstånd på 4 meter från schakten till bostadsbebyggelse. Vid behov ska avstånd och strålning regleras i detaljplanen. I nuvarande plankarta finns det

bestämmelser gällande strålning från kraftledningen, men inte de övriga objekten som kan orsaka strålning.

Rådgivande synpunkter

Vidare har Länsstyrelsen lämnat rådgivande synpunkter angående översvämning och skyfall, buller samt Bromma flygplats.

Gällande översvämning och skyfall anser Länsstyrelsen att kommunen ej har säkerställt genomförandet av hantering av kraftigare skyfallsvatten i plankartan. Innebörden av kraftigare skyfall samt konsekvenserna för ett 100-årsregn bör även förtydligas i planbeskrivningen. Kommunen bör även sträva mot att fördröja vatten och hantera och översvämning lokalt i detaljplanen för att även förebygga eventuell översvämningsproblematik i framtida planering i området.

Länsstyrelsen gör även ett förtydligande kring byggnadernas konstruktion då de maximala ljudnivåerna överstiger 70 dBA bör byggnadskonstruktionen klara av att dämpa bullret på ett sådant sätt att inomhusnivåerna klaras i enlighet med Folkhälsomyndighetens riktlinje.

Vidare anser Länsstyrelsen att synpunkter ska inhämtas från Swedavia Stockholm-Bromma för att utesluta att riksintresse för kommunikationer påverkas av planförslaget.

Övriga synpunkter

Slutligen gör Länsstyrelsen bedömningen att planförslaget inte försvårar upprätthållandet av arterna blåsippa och liljekonvaljs bevarandestatus och är därmed inte förbjuden enligt artskyddsförordningen.

För duvhök, som är rödlistad och därmed kan anses ha en icke gynnsam bevarandestatus nationellt, behöver kommunen göra en mer utvecklad bedömning om de planerade åtgärderna kan komma att påverka duvhökens bevarandestatus på biogeografisk, nationellt respektive lokal nivå.

Eftersom dagvattenhanteringen är tillståndspliktig enligt 7:28 a, enligt Länsstyrelsens bedömning, innebär det enligt 2 § pkt 1 miljöbedömningsförordningen 2017:966 betydande miljöpåverkan vilket motstrider kommunens bedömning av planförslagets miljöpåverkan.

Region Stockholm - Trafikförvaltningen

Region Stockholm anser att den föreslagna bebyggelsens närhet till Spångavägen, som trafikeras av buss och särskilt närheten till busshållplatsen, gör att bullerstörningar från busstrafiken behöver beaktas. Region Stockholm anser att bostäder bör utformas så att Folkhälsomyndighetens riktvärden avseende lågfrekvent buller innehålls i sovrum. Störningarna behöver även beskrivas i planbeskrivningen.

Vidare ser Region Stockholm positivt på att ett stort utbud av cykeltjänster planeras för den nya bebyggelsen. Detta då den planerade gång- och cykelbanan är en del av det utpekade regionala cykelstråket Spångastråket. Gång- och cykelbanan är utformad och dimensionerad i enlighet med riktlinjer för Stockholms stadscykelpendlingsstråk, vilket även överensstämmer med utformningsprinciperna i den regionala cykelplanen.

Storstockholms Brandförsvär (SSBF)

Storstockholms brandförsvär anser att det är en stor fördel att möjliggöra nära åtkomst för räddningstjänstens höjdfordon till föreslagna byggnader då de enligt plankartan ska utföras i trä som är ett brännbart material. Detta då dessa fordon används i släckningsarbete om en eventuell brand tar sig i fasaden. SSBF önskar att byggnaderna planeras på ett sådant sätt att åtkomlighet för våra höjdfordon mot byggnadernas fasader skapas. Hänsyn behöver då även tas till garaget som planeras under den mellersta byggnaden. Om garaget inte avses vara körbart, krävs att detta markeras - antingen genom tydlig skyltning alternativt att räddningsfordon hindras att köra över garaget.

I det tidigare yttrandet påtalades behovet av att utreda utrymningsmöjligheterna. Detta, meddelar SSBF, har adresserats i planbeskrivningen. SSBF ser positivt att utrymning dimensioneras utan räddningstjänstens stegutrustning.

Trafikverket

Trafikverket har inget att erinra

Försvarsmakten

Försvarsmakten har inga synpunkter.

Luftfartsverket (LFV)

Luftfartsverket meddelar att planområdet, enligt ICAO DOC 015, ligger i sin helhet inom skyddsområden för COM-anläggningar som ägs och förvaltas både av LFV och Swedavia. LFV kan ej godkänna

detaljplanen utan föregående särskild utredning. LFV föreslår att Stockholms stad tar fram en påverkansanalys och delger LFV underlag från denna för LFVs analys och bedömning. Därefter återkommer LFV med ett slutligt ställningstagande till planens genomförande. Byggnation på fastigheten får inte ske innan LFV gett vårt slutliga ställningstagande. LFVs analys grundar sig på ICAO DOC 015 som enligt beslut av EU-kommissionen skall gälla som lag inom EU. Utifrån resultatet av analysen kan den maximala byggnadshöjden på fastigheten eventuellt komma att behöva sänkas för att radiotäckningen skall bli fullgod.

Vidare informerar LFV om att nationella regler för solpaneler snart kommer att fastställas och fastigheten i sin helhet ligger inom det skyddsområde som kommer att fastställas kring flygplatsen vilket innebär att solpaneler inte kommer att tillåtas på fastigheten på grund av risk för störningar från solcellsanläggningar på CNS-utrustning.

LFV understryker att de ej har analyserat konsekvenser för flygvägar till och från berörda flygplatser samt påverkan på flygplatsers CNS-utrustning varpå Swedavia Stockholm-Bromma ska remitteras i ärendet med avseende på eventuell påverkan på deras CNS-utrustning. Vidare framhäver LFV att berörda flygplatser alltid ska tillfrågas som sakägare om byggnadsverk över 20 meter ingår i planer inom flygplatsens MSA-yta, eller om flygplatserna av annan anledning misstänks kunna bli påverkade av en etablering.

Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar

Lantmäterimyndigheten

Lantmäterimyndigheten har inget att erinra.

Stadsdelsnämnden

Bromma stadsdelsnämnd anser att planförslaget i stort inte är väl utformat då det i området finns betydande naturvärden som bör bevaras. Innan planförslaget övervägs att tas vidare bedömer stadsdelsnämnden att det bör genomföras en mer noggrann miljökonsekvensanalys för att säkerställa att naturvärdena inte försämras.

Vidare tycker stadsdelsnämnden att den bebyggelse som planeras ej är väl anpassad efter närliggande bebyggelse. Stadsdelsnämnden har framförallt synpunkter på projektets storlek och höjdsättning på den

planerade bebyggelsen vilken är allt för hög i förhållande till omkringliggande bebyggelse.

I det fall bebyggelse skulle ske instämmer vi i förvaltningens synpunkter vad gäller tillgänglighet, behov av förskola, naturmark, trafik, elektromagnetiska fält, återvinning samt behov av gruppboende. Särskilt viktigt är behovet av att göra stadsmiljön tryggare och tillgängligare när det gäller frågan om barnens skolväg till och från Nya Elementars skola.

Stadsdelsförvaltningens synpunkter

Stadsdelsförvaltningen förutsätter att tillgängligheten sett från olika aspekter noga beaktas i det fortsatta planarbetet sett till planområdets höjdskillnader samt utformning.

Förvaltningen anser att föreslagen exploatering inte medför ett ökat behov av förskoleplatser men ser ett behov av att utreda möjligheterna för anläggning av gruppboende enligt LSS inom planområdet då det idag råder brist av dessa inom Bromma samt staden som helhet.

Ytterligare vill förvaltningen framhålla vikten av goda och säkra trafiklösningar som beaktar barn och äldres säkerhetsbehov då planområdet ligger i Spångavägens direkta närhet.

Som kompensation för den ianspråktaga naturmarken önskar förvaltningen föreslå utveckling och komplettering av intilliggande lekplatser och naturområden så att barnens behov av lek och rörelsebehov tillgodoses. Därutöver anser förvaltningen att det finns ett behov av att göra stadsmiljön tryggare och tillgängligare som även inkluderar barnens skolväg till och från Nya Elementars skola.

Förvaltningen uppmärksammar oron kring elektromagnetiska fält i planområdets närhet men finner det positivt att transformatorstationen avses komma att flyttas samt att ett villkor för inflyttning är att kraftledningen grävs ned år 2022.

Slutligen meddelar förvaltningen att det är angeläget att hanteringen av hushållssopor ägnas stor uppmärksamhet i planeringen och att kvalificerad sopsortering inkluderas i kommande byggplaner.

Förvaltningen har även synpunkter kring skötsel av naturmark och artinnehåll i vegetation.

Miljöförvaltningen

Miljöförvaltningen anser att den exakta omfattningen av grönkompensation av ianspråktaget naturområde återstår att utreda och ger förslag på lämpliga åtgärder, som exempelvis utplacering av

nedtagna ekar samt mulmholkar. Miljöförvaltningen föreslår även att en eller flera dammar för groddjur anläggs i området mellan planområdet och Kyrksjön då denna åtgärd skulle stärka populationen av större vattensalamander i området.

Förvaltningen är positiv till de dagvattenåtgärder som föreslås i planhandlingarna. Dock anser förvaltningen att det i dagvattenutredningen tydligare bör framgå hur dessa åtgärder medför att stadens åtgärdsnivå klaras. Vidare bör dagvattenåtgärdernas ytbehov i relation till åtgärdsnivån redovisas med text och figur. Slutligen tycker förvaltningen att det i planhandlingarna bör säkerställas att kvartersmark inte hårdgörs för de ytor där dagvatten föreslås infiltrera.

Trafikkontoret

Trafikkontoret anser att texten *angöring* stryks ur plankartan då GATA bedöms vara tillräcklig. P1 för parkering finns i teckenförklaring men inte på plankartan vilket bör åtgärdas. I den tekniska planen (sida 27) är det inritat vilken typ av angöring det ska vara på gatan. Detta behöver tas bort för att inte försvåra för stadens möjligheter att inrätta plats för rörelsehindrad om sådant behov uppstår.

Trafikkontoret anser att de är bra att cykelbanan utformas enligt stadens riktlinjer på 2,25 meter för enkelriktade cykelbanor på pendlingsstråk och informerar om att cykelparkering ska utformas tillgänglig och säker.

Exploateringskontoret

Exploateringskontoret har inget att erinra och ställer sig positiva till planförslaget.

Kulturförvaltningen

Stadsutvecklingsenheten gör bedömningen att föreslagen detaljplan kan tillstyrkas ur kulturmiljösynpunkt. Föreslagen detaljplan följer planmönstret i området och husen är belägna avskilt från den äldre bebyggelsen. Lamellhusen med fasader i trä och fyra till fem våningar höga avviker dock i utförande mot befintliga trevåningshus i puts. Stadsutvecklingsenheten bedömer det som godtagbart då husen ligger en bit bort och är separerade från den äldre bebyggelsen. De nya husen kommer att läsas som en ny självständig grupp och årsring. Vidare bedömer kulturförvaltningen att planförslaget inte inkräktar på kolonistugeområdena och inga fornlämningar berörs.

Planbeskrivningen redogör för långsiktiga planer på att omdana Spångavägen till ett urbant stråk för att binda samman Brommaplan och Spånga. Mitt emot planområdet ligger Kyrksjölöten naturreservat som även är ett Natura 2000 område. Stora sträckor av Spångavägen är redan bebyggd och då med enfamiljsvillor. De givna omständigheterna erbjuder kanske inte de bästa förutsättningarna för ett urbant stråk.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

Skönhetsrådet anser att det är möjligt att bygga på platsen men att våningshöjden måste sänkas till max fyra våningar. De tre föreslagna husen borde ges en höjd som är anpassad till gaturummet och till den befintliga bebyggelsen runtomkring. Såsom planförslaget nu är utformat blir det högsta huset om fem våningar högre än husen uppe på Sedumbacken vilket skönhetsrådet anser kommer att ge ett mycket märkligt stadsbildsmässigt uttryck.

Planhistoriskt skapar husen i vinkel längs Spångavägen och kvarteret Strumpstickan en tydlig avslutning mot det som tidigare var en inflygningsväg till Bromma flygplats. Skönhetsrådet bedömer det som svårt att tillföra ytterligare bebyggelse i rådande plansituation, om än inte omöjligt förutsatt att den anpassas i långt högre grad än vad förslaget visar.

Vidare anser skönhetsrådet att förlaga för bebyggelsen inte borde vara innerstadens mönster utan mer logiskt vore att föga in bebyggelsen i befintlig terräng, natur och bebyggelse. Med detta sagt finner Skönhetsrådet det svårt att se hur förslaget kan möjliggöra Spångavägen som ett urbant stråk, med ett naturreservat på andra sidan vägen. Till sist önskar rådet en revidering av fasadmateriäl. Om husen uppförs med träfasad ser rådet gärna att husen får genomgående träkonstruktion som innefattar även stommen. Om detta inte är möjligt bör en fasad som bättre samspelar med omgivningen tas fram.

Övriga remissinstanser

Stockholm Vatten och Avfall AB (SVOA)

Vatten

Stockholm vatten och avfall bedömer att vattenanslutning kan beredas genom planerade vattenledningar inom området och att planerad spillvattenledning kan anslutas till planerad spillvattenledning i Spångavägen. Vidare meddelar SVOA att de ej bekostar eventuell tryckstegring i och med planens genomförande.

Dagvattenhanteringen omfattar endast hantering på kvartersmark (0,4 ha) medan planområdets totala storlek är 1 ha. SVOA anser att hanteringen av dagvatten på den allmänna platsmarken också bör beskrivas och redovisas i planens handlingar. Vidare anser SVOA att dagvattenutredningen bör revideras avseende storleken på de hårdgjorda ytorna, volym för hantering av dagvatten, växtbäddar samt en redovisning av volymer och fördröjning för att behålla både dagens flöden samt åtgärdsnivån varpå det är åtgärdsnivån som gäller. Enligt SVOA är det Ulvsundasjön och inte Kyrksjön som är recipient av dagvatten. Vid stora regn kan Kyrksjön möjligtvis få en begränsad del av skyfallet, men vid normala regn berörs inte Kyrksjön av dagvatten från detaljplanens kvartersmark.

Avfall

Gällande hantering av avfall rekommenderar SVOA att maskinell hantering utreds, med utgångspunkt i områdets förutsättningar. Hänsyn bör tas till insamlingssystem som behöver komplettera varandra, t.ex. genom fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar i miljörum/miljöhus, för att uppnå målen i stadens avfallsplan och miljöprogram, medan restavfall och matavfall samlas in via maskinellt system. Som fastighetsägare till flerbostadsfastigheter är det inte tillåtet att hänvisa boende till kommunens återvinningscentraler utan ska i enlighet med stadens lokala avfallsföreskrifter möjliggöra omhändertagande av hushållens grovavfall. SVOA informerar om att lyft av bottentömmande behållare över pendlingscykelstråk ej får förekomma och att matavfallsinsamling möjliggörs inom fastigheten.

SVOA ser positivt på att det planeras för miljöhus och vill uppmärksamma om det finns riktlinjer kring kärllhantering och att god avfallshantering ska följas.

Vid vidare utredning under planarbetet anser SVOA att det är viktigt att säkerställa angöring och framkomlighet för hämtfordon som används för valda insamlingssystem och att arbetsmiljön för hämtpersonalen säkerställs vara trygg och säker.

Stockholm Exergi

Stockholm Exergi har inget att erinra.

Ellevio AB

Ellevios befintliga nätstation inom planområdet föreslås flyttas till planområdets södra delar. Ellevio anmärker att det finns en begränsning i form av prickmark inom E-området för ny placering

av deras nätstation. Ellevio förespråkar att prickmark inom E-området inte används för nätstationer då planbestämmelsen begränsat möjligheterna vid framtida byte av nätstationsmodell och vid ombyggnad till följd av utökade kapacitetsbehov.

I övrigt meddelar Ellevio att de vill bli kontaktade för ledningssamordning. De informerar även om att kontakt ska tas med Ellevio inför byggskedet för samråd, gällande säkerhetsavstånd och beaktning av kablar, samt regler kring inhängning och uppställningsytor vid framtida markarbeten.

Swedavia Bromma flygplats

Swedavia var inte med på samrådets sändlista.

Stadsbyggnadskontoret har genomfört ett separat samråd med Swedavia och har erhållit en analys gällande planförslagets eventuella påverkan på flygplatsens CNS-system. Analysen bifogas granskningshandlingen.

Swedavia meddelar att deras avdelning *Flygoperativa system* inte har definierat några störningar i förvaltade system för CNS/MET-tjänsten och har därmed inget att erinra för genomförande av byggnation av Spångavägen/Sedumbacken.

Sakägare enligt fastighetsförteckning

BRF Riksbyhöjdens styrelse

Bostadsrättsföreningen Riksbyhöjdens styrelse menar att den föreslagna bebyggelsen kommer att ändra områdets karaktär då det i de föreslagna byggnaderna möjliggörs för 75 nya bostäder, vilket är mer en fördubbling av de 56 bostäder som finns i Sedumbacken idag. Styrelsen har även invändningar mot den föreslagna höjden på fyra till fem våningar och hänvisar till befintlig bebyggelse längs med Spångavägen och Brommaplans norra del där befintliga hus har en våningshöjd om två till tre våningar. Styrelsen upplever att illustrationerna i planförslaget är missvisande då de ger intrycket av att höjden på de föreslagna byggnaderna ligger i linje med Riksbyhöjden, vilket inte är fallet.

Vidare anser föreningen att byggnadernas storlek och plats inte samspelar med befintlig omgivning och bebyggelse och inte vilar på den befintliga detaljplanen för Riksbyhöjdens tanke kring *trädgårdsstadens gaturum*. Styrelsen anser även att solstudien är missvisande då flertalet medlemmar, även bostadsrättsföreningens gemensamma ytor, blir utan kvällssol vid sommarsolståndet och menar att detta även kan innebära ekonomiska förluster för de drabbade medlemmarna.

Styrelsen gör uppskattningen att antalet barn som tillkommer i området genom planförslaget kommer att vara ca 70-100 men uppmärksammar att det inte finns någon barnkonsekvensanalys framtagen. Styrelsen informerar vidare om bristen på allmänna lektyr och plats för rekreation och menar att föreningens privata lekplats är den enda som finns i områdets närhet.

Dessutom upplever styrelsen att parkerings- och trafiklösningen i förslaget inte är genomtänkt då planförslaget innebär låga p-tal och att två parkeringsplatser som tillhör föreningen tas i anspråk till förmån för att möjliggöra handikappanpassning till de föreslagna byggnaderna. Styrelsen är även orolig över att ytterligare parkeringsplatser på Sedumbacken kommer att tas i anspråk av tillkommande hyresgäster i och med planförslaget och att det kommer innebära en ökad trafik upp till bostadsrättsföreningens område. Styrelsen menar att gatan upp till Riksbyhöjden är för smal för två bilar att mötas och att ovanstående frågor inte är belysta i planförslaget.

Vidare informerar styrelsen att omgivningen runt Riksbyhöjden är av vacker natur och innehar höga naturvärden och rikt art- och djurliv och hänvisar till naturvärdesinventeringen som hör till förslaget. Naturvärdesinventeringen resulterade i att staden minskade planområdet med hänsyn till de höga naturvärdena samt förekomst av värdefulla habitat, för bland annat vanlig padda, i de norra delarna av området. Styrelsen menar att det planområde som visades i samrådet beväxas av ekar som i framtiden kan ha en viktig roll som efterträdare till äldre ekar i Stockholms eklandskap. En tillståndsansökan till Länsstyrelsen enl 7 kap 28 a § miljöbalken och miljökonsekvensbeskrivning borde därmed ha gjorts i linje med Naturvårdsverkets riktlinjer.

Enligt styrelsen kan inte ett upphävande av den befintliga detaljplanen göras genom ett förenklat standardförfarande med avseende på miljöpåverkan.

Slutligen vill styrelsen påpeka att samrådet enbart kungjorts i en lokaltidning samt ett försenat utskick till styrelsens brevlåda. De enskilda boende som berörs i Brf Riksbyhöjden har inte informerats enskilt av staden. Som bilaga till styrelsens yttrande ovan bifogas också en skrivelse med summerade synpunkter och underskrifter som en grupp medlemmar i Brf Riksbyhöjden arbetat fram.

Skrivelse med 67 underskrifter

Boende i bostadsområdet Riksbyhöjden i Kv Strumpstickan 1 vill peka på förslagets brister och uppmana beslutsfattare att inte medverka till att bristfälliga bostäder byggs på en olämplig plats.

Boende informerar om att det nordligaste av förslagets tre hus är placerat inom det rödmarkerade området på Naturinventeringens karta där bebyggelse inte rekommenderas. Förslagets bebyggelse ligger inom hemområdet för paddor och innebär även att ca 50 träd tas bort.

I detaljplanen för Strumpstickan 1 anges att en mängd träd ska finnas eller bevaras samt att uteplatser och balkonger ska anordnas på sida som vetter mot naturmark. Samma träd ska i det nya planförslaget tas ned och uteplatser och balkonger kommer att skuggas av den nya bebyggelsen.

De föreslagna husen är för stora för tomten och flera våningar högre än intilliggande befintliga hus. Suterränglösning och underjordiskt garage innebär stort ingrepp i marken. Befintliga bostäder förlorar sitt solljus och sin utsikt och får önskad insyn. Planbeskrivningens solstudier är bristfälliga. Boende befarar att hela det befintliga bostadsområdet kommer att hamna i skugga från kl 17 under vår o höst och från kl 18 under sommaren.

Vidare anser boende att förslagets "Bostadsgård" är en mycket liten yta i nordostläge ovan garaget. Övriga utomhusytor är bullerutsatta, branta slänter ned mot den trafikerade Spångavägen. Boende menar att det inte finns några lämpliga lektytor för barn redovisade och att ingen kommunal lekplats finns i närheten.

Boende anser att placeringen av balkonger på tillkommande byggnader ej klarar riktvärden för buller och är oroliga över att framtida boende kommer att nyttja och slita på bostadsrättsföreningens privata gemensamma ytor vilket kommer att leda till friktion mellan bostadsområdena. Förslaget saknar både en Socialt Värdeskapande Analys och en Barnkonsekvensanalys.

Boende hänvisar till stadens föreskrifter kring hantering av sopor och informerar att planförslaget inte är i linje med dessa föreskrifter.

Vidare är boende oroliga över ökade trafikmängder samt tillkommande av större fordon i området i och med planförslagets genomförande vilket kan komma att leda till trafikstörningar och i värsta fall olyckor.

Boende tycker att planförslaget är för storskaligt och mycket avvikande från befintlig bebyggelse och menar att ingen hänsyn är tagen till arkitektur och skala i närområdet och hänvisar till varsamhetskravet i 2 kap. 6 § PBL. Boende anser även att förslaget går i strid mot Exploateringskontorets områdesanalys för centrala Bromma där det anges att tillkommande byggnader ska vara två till tre våningar höga.

Boende anser dessutom att stadsmässighet på Spångavägen är omöjligt, vilket planförslaget refererar till. Spångavägens bebyggelse ner mot Brommaplan har ett helt annat förhållningssätt till gatan och om inte naturreservatets gränser ändras så kan inte ytterligare hus längs Spångavägen byggas. Boende hävdar därmed att det inte är relevant att motivera förslagets utformning med att det skulle göra Spångavägen ”stadsmässig”.

Slutligen menar boende att de föreslagna suterränghus och underjordiska parkeringsgarage i betong genererar ett mycket stort CO₂-avtryck till skillnad från byggnation på planare mark där ett mer klimatvänligt material som trä kan användas.

Boende 1 i Riksbyhöjdens BRF (Asbjörn Eijsing)

Boende 1 vill att trafikutredningen kompletteras med föreslagen utveckling av gångvägen från Sedumbackens busshållplats, genom Kyrksjölötens naturreservat, till Nya Elementar (grundskola) och Åkeshovs simhall. I framtagna trafikutredning som tillhör planhandlingarna ingår endast befintlig väg vilket Boende 1 anser är en för snäv avgränsning i underlaget. Vidare anser Boende 1 att en gångväg ska etableras från löpspåret till skolan (ca 60 meter genom skogspartiet)

Boende 2 i Riksbyhöjdens BRF (Johan Friberg med familj)

Boende 2 anser att man verkligen ”trycker in” de föreslagna byggnaderna på en väldigt liten yta och informerar om att det längre bort längs Spångavägen finns mer plats på var sida om vägen.

I övrigt är Boende 2 orolig över logistiken under byggtiden då planområdet kommer att vara en byggarbetsplats som kommer att påverka boende på Sedumbacken. Boende 2 vill veta mer om hur det ska lösas med byggtrafik, placering av betongpumpar och byggkranar och uttrycker en oro kring att Sedumbacken ska bli en olämplig väg för barn att röra sig på under byggtiden.

Boende 3 i Riksbyhöjdens BRF (Kersti Kohlström)

Boende 3 protesterar mot att man planerar att bygga vid Sedumbacken/Spångavägen då det finns många gamla ekar och tallar i planområdet. Boende 3 informerar om att det tidigare sagts att ekar bara får tas ned i nödfall och ifrågasätter att man då tar bort dem eller skadar dem vid sprängning. Vidare informerar boende om de fridlysta grodorna som övervintrar i området och frågar om man då kan ta bort deras boplatser. Boende 3 värnar extra för blåsipporna som även de är fridlysta och undrar om det inte betyder

något i praktiken. Boende 3 har även lämnat in ett gemensamt yttrande med Boende 4.

Boende 3 och 4 i Riksbyhöjdens BRF (Kersti och Ingvar Kohlström)

Boende 3 och 4 anser att tomten är svår att bebygga då den är mycket smal och lång och menar att planförslaget är avvikande mot kringliggande miljö och bebyggelse, främst vad gäller föreslagna byggnaders höjd. Ska man överhuvudtaget bygga så bör man inte bygga på den yttersta (södra) kilen. Boende 3 och 4 vill ha garantier för att det inte blir några skador på närliggande hus vid sprängningsarbeten. Försättningsvis anser Boende 3 och 4 att bebyggelsen medför att inga träd kan finnas kvar och menar att den ritning som visar återstående träd är missvisande då det inte finns plats för rötterna. Boende 3 och 4 informerar om att ekar ansetts särskilt skyddsvärda och att även andra arter är skyddade, bland annat grodor och blåsippor som är fridlysta.

Vidare har boende 3 och 4 följande frågor:

- Var är infarten till garaget?
- Hur många bilar man planerar för?
- Hur sker sophämtning?
- Hur har man tänkt att sopbilar ska köra?
- Tänker man bygga miljöhus (för sopor)?
- Kraftig ökning av trafiken, hur fungerar det under byggnadstiden?
- Vilka ska ha råd att bo där?

Slutligen meddelar Boende 3 och 4 att bygget är olämpligt ur många aspekter och inte bör genomföras då det har för stor miljöpåverkan och att risken för skador på befintliga hus är stor. Boende 3 och 4 informerar om att det finns annan mark i omgivningen som kan bebyggas på ett enklare och billigare sätt och ger som förslag de praktiskt taget övergivna odlingslotterna i Kyrksjölöten.

Boende 5 i Riksbyhöjdens BRF (Ingrid Berninger)

Boende 5 vill informera beslutstagare vilka konsekvenser det får att bygga nya bostäder på liten area nedanför Sedumbacken:

- Ett litet skogsområde med ovärderliga träd jämnas med marken. Hur rimmar det med miljömål att binda koldioxid. Ekarna har tills nu skyddats eftersom de ansetts viktiga för miljön.
- Unika grodarter lever i området. En liten bit västerut på Spångavägen har kommunen satsat mycket för att bevara

grodarterna genom att bygga särskilda tunnlar under vägen samt branta väggar. Detta för att hindra grodor, paddor körs över.

- Bostadsområdet Riksbyhöjden som stod klart 1998, projekterades för att samtliga ska få tillgång till det så viktiga ljuset och glimtar av sol under dag och kväll. Med nuvarande planer på nya bostäder hamnar de sydvästra och västra delarna av Riksbyhöjden i skugga för solen och ljuset,
- Var ska cyklister och gångtrafikanter ta vägen när området bebyggs och står klart? Det är många barn som använder bussen som passerar på sin skolväg till Nya Elementär. Hur ska barnens väg till och från skolan säkras?

Slutligen vill Boende 5 uppmärksamma att om planförslaget drivs igenom försvinner ovärderliga värden som aldrig går att reparera.

Boende 6 i Riksbyhöjdens BRF (Stefan Wallander)

Boende 6 anser att de föreslagna byggnaderna är alldeles för höga och hoppas att man omprövar höjden på de nya inplanerade husen och ritar om dem till 2-3 våningar för att bättre passa in i den miljö där de är planerade att stå.

Boende 6 menar vidare att de inplanerade byggnaderna kommer att bilda en ”vägg” mot Sedumbacken och därmed helt skymma för solens viktiga ljus och strålar när den går över i västerläge, särskilt under den mörka delen av året. All kvällssol skulle försvinna för de boende på Sedumbacken.

Boende 7 i Riksbyhöjdens BRF (Git Wallander)

Boende 7 anser att detta planärende är behäftat med ett antal mycket allvarliga brister och anser att områdets natur, beskaffenhet och funktionalitet inte beaktas i tillräcklig omfattning. Ett flertal viktiga faktorer har förbisetts i förslaget till etablering av flerbostadshus.

Boende 7 informerar att området besitter unika djur- och naturvärden som grundligt måste beaktas. Utan en grundlig analys och kartläggning av områdets unika djur- och naturvärden kan inte förslaget till nyetablering övervägas.

Vidare anser Boende 7 att barnperspektivet helt saknas i planförslaget och menar att det bor mer än 55 barn på Sedumbacken som leker och vistas i det aktuella byggområdet och menar att det är en utav de viktigaste lek- och rekreationsytorna både sommar- och vintertid.

Slutligen tycker Boende 7 att hushöjden måste reduceras från 40 meter över havet till en maxhöjd om 27 meter över havet så att de

boende i grannfastigheten Riksbyhöjden får bibehålla den viktiga kvällssolen.

Boende 8 i Riksbyhöjdens BRF (Anders Broström)

Boende 8 är positiv till att planområdet har minskats så att den vackra skogsbacken kan bevaras och belyser vikten av att säkerställa levnadsmiljöerna för vanlig groda och vattensalamander, utöver de paddor som nämns i naturvärdesinventeringen.

Arkitekturen i det nya förslaget ser inte så brutalistisk ut som den gjorde i det första förslaget enligt Boende 8 och hen upplever föreslagen träfasad som en värdefull förbättring.

Boende 8 har dock invändningar mot förslagets skala och yrkar på att förslaget begränsas till endast två huskroppar där de två hus som ritats in längst åt väster kan bibehållas. Vidare anser Boende 8 att huskropparna i förslaget begränsas till tre våningar.

Slutligen har Boende 8 invändningar mot särskilda skrivelser i planbeskrivningen.

Boende 9 i Riksbyhöjdens BRF (Gunilla Hedqvist)

Boende 9 protesterar mot förslaget och önskar att det helt stoppas, alternativt att byggnaderna anpassas till redan befintlig arkitektur i närområdet, det vill säga 2-3-våningshus.

Anledningen till att Boende 9 protesterar mot förslaget är kortfattat:

- Naturvärden förstörs på brutalt och hänsynslöst sätt, vilket påverkar många fler än oss som bor på angränsade Riksbyhöjden
- Dokumenterat viktiga ekar tas bort
- Del av paddans hemvist förstörs
- Projektet går stick i stäv mot tidigare gjorda stora ekonomiska investeringar i grodtunnlar längs Spångavägen
- Projektet är inte anpassat till "trädgårdsstaden"
- Projektet är trafikfarligt
- Torget på Sedumbacken blir vändplats för åtskilligt utökad personbilstrafik och tung trafik
- Byggnaderna är för höga i förhållande till övrig bebyggelse i området
- Riksbyhöjden skuggas och stängs in av de höga byggnaderna
- Utsikt och kvällssol försvinner för många
- Ökad insyn i min och andras lägenheter
- Sänkt värde på hens bostadsrätt = allvarlig ekonomisk förlust för Boende 9 som privatperson

Vidare anser Boende 9 att det finns många skäl förutom estetiska och naturaspekter som gör att projektförslaget bör stoppas eller omarbetas och värnar också om barns säkerhet.

Boende 10 i Riksbyhöjdens BRF (Anne Oresten)

Boende 10 bor i Kv Strumpstickan 1 och blir negativt påverkad om förslaget till ny detaljplan förverkligas. Vidare anser Boende 10 att förslaget endast tillför 75 lägenheter med bristande boendekvalitéer till priset av offrad naturmark och risk för konflikter och olyckor. Hen anser att förslaget är dåligt och att den föreslagna platsen ska förbli obebyggd och föreslår att stadens resurser istället ska läggas på att rusta upp och bygga ut områden runt Brommaplan.

Boende 10 har även bifogat BRF Riksbyhöjdens bilaga till sitt yttrande, en skrivelse utan de tillhörande 67 underskrifterna.

Boende 11 i Riksbyhöjdens BRF (Barbro Titti Ericsson)

Boende 11 saknar ”Områdesanalys för centrala Bromma”, diarieförd 2017-09-22, framtaget av Landskapslaget i samrådsunderlaget som beskriver de olika områdenas karaktär och anser att den ska ligga till grund för det fortsatta planarbetet. Hen har uppmärksammat att dokumentet inte längre finns att ladda ner från SBK's hemsida och att det där framgår att ”Ett område kring bebyggelsen har skyddats som naturmark i detaljplanen”.

Boende 11 anser att naturmarken är skyddad i och med befintlig gällande detaljplan för Kv Strumpstickan och därmed inte får bebyggas och menar att förslaget innebär en ändring av gällande detaljplan vilken går mot den befintliga detaljplanens syfte. Detta, menar Boende 11, försöker SBK mörka i samrådshandlingarna och saknar även information från Exploateringskontoret att man vill genomföra en sådan planändring. Boende 11 hänvisar även till Boverkets skrivelse kring ändring av detaljplan.

Vidare påpekar Boende 11 att stadsmuseets remissvar till planprogrammet för centrala Bromma saknas vilken hen menar ger stöd för att skalan i kompletteringar ska anpassas till befintlig bebyggelse och har själv redovisat en analys av förslag till detaljplan angående bebyggelsens skala, bebyggelsens placering och anpassning till befintlig bebyggelse, sociala och ekonomiska konsekvenser, stadens motiv/kompetens, varsamhet i bebyggelsen enligt PBL, stadsutveckling dialogmöte med staden samt riksintresseområde för DeGeer-moräner.

Boende 11 anser att bebyggelsen måste bli betydligt lägre, max 3 våningar och flyttas, som den är föreslagen nu kommer den ta all

kvällssol från bostadsområdet ovanför. Sedan följer urklipp av text från områdesanalysen där vissa meningar är understrukna och ska särskilt noteras. Angående placering anser Boende 11 att BRF Riksbyhöjden tidigare föreslagit hur och var ny bebyggelse kan placeras i dokumentet ”Synpunkter på program för centrala Bromma” och hänvisar till det förslaget. Boende 11 menar att det inte blir någon bra boendemiljö för de boende i de tillkommande husen då de nya lägenheterna kommer att få in strålkastarljus, främst i sovrummen, och ifrågasätter upphandlat arkitektföretags förslag på denna placering.

Vidare tycker Boende 11 att föreslagen bebyggelse ska flyttas norrut på tomten och att exploateringstalet ska sänkas till max 3 våningar. Hen anser även att husen ska snedställas samt anpassas utseendemässigt likt befintliga hus utmed Spångavägen. Boende 11 anser att en social konsekvensanalys samt en barnkonsekvensanalys ska tas fram och informerar om att bostadsgården i förslaget inte uppnår de rekommendationerna som står i riktlinjerna i *Områdesanalys för centrala Bromma*.

Boende 11 har även invändningar till översiktsplanen angående att göra Spångavägen till en stadsgata och upplyser om Stadsmuseets remissvar till *Områdesanalys för centrala Bromma* samt hänvisar till skrivelse i denna om områdets nuvarande identitet. Vidare informerar Boende 11 om markägförhållanden samt olika skyddsbestämmelser längs med Spångavägen.

Fortsättningsvis informerar Boende 11 om Plan- och bygglagen och tycker att Stockholms stad inte följer lagen, i fråga om varsamhet, och undrar om denna hänsynslöshet verkligen är den politiska viljan. Boende 11 anser att Staden bör koncentrera sig på de stora stadsutvecklingsområdena i Ulvsunda, Linta och Brommaplan istället för att föreslå okänsliga tillägg i populära villa- och smalhusområden. I och med att Boende 11 anser att förslaget innebär en ändring av gällande detaljplan anser hen att detaljplaneprocessen bör avbrytas pga ofullkomligheter i planförslaget och i den föregående översiktsplanen.

Slutligen har Boende 11 åsikter om bristande feedback från dialogmötet med staden och saknar anteckningar från detta där det framgår hur dialogmötets synpunkter ska arbetas in i planförslaget. Boende 11 informerar även om att planområdet ligger inom området för riksintresset för De Geer-moräner.

Boende 12 i Riksbyhöjdens BRF (Paul Erling)

Boende 12 informerar om att området för föreslagen detaljplan är habitat för bland annat vanlig padda och är fridlyst enligt bilaga 2 i

Artskyddsförordningen. Vidare upplyser Boende 12 att området angränsar till ett naturreservat och Natura 2000-område och anser att det inte kan uteslutas att planförslaget kan medföra en betydande påverkan på dessa områden.

Boende 12 undrar över en skrivelse i planbeskrivningen där det framgår att Natura 2000-området inte bedöms påverkas av planförslaget, hur har man kommit fram till det? Det står även i planbeskrivningen att en direkt bebyggelse i paddans egna habitat inte bedöms ha en påverkan och det har inte gjorts en tillståndsansökan med miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap 1 § miljöbalken, hur är det möjligt?

Fortsättningsvis frågar Boende 12 i vilken utsträckning har tex Sedumbacken/Riksbyhöjdens befintliga bebyggelse redan idag avskurit paddornas viktiga vandringsstråk över Spångavägen? I vilken utsträckning bedöms programmet för Centrala Bromma, som genomgått samråd, och som tar hela området söder om Bromma flygplats och Riksbyklacken i anspråk, påverka paddorna? Vad blir den kumulativa effekten då av detta ytterligare detaljplaneförslag? Är det klarlagt? Är den ens risken beaktad?

Vidare anser Boende 12 att Staden i detaljplaneförslaget inte har koncentrerat bebyggelsen så långt det är möjligt till den del av området som har lägst naturvärde. Boende 12 tycker att det är sorgligt med tanke på de klimatutmaningar och ekologiska kollapser vi har så aktuella framför oss.

Boende 12 har även åsikter om att föreslagen detaljplan läcker ut delar av befintlig detaljplan och anser att detta innebär en ändring av befintlig detaljplan. Boende 12 anser även att Programmet för centrala Bromma är en del av översiktsplanen och hänvisar till Länsstyrelsens remissvar och därmed anser Boende 12 att upphävande av den befintliga detaljplanen inte kan göras genom ett förenklat standardförförande.

Vidare anser Boende 12 att en barnkonsekvensanalys bör tas fram och att det i den planerade bebyggelsen inte finns en enda yta avsedd för barn och undrar var barnens lekbehov ska tillgodoses och ifrågasätter varför man inte har låtit barnens synpunkter och perspektiv vara med och forma projektet. Boende 12 är orolig över att lekplatsen som tillhör BRF Riksbyhöjden kommer att utnyttjas av barnen som kommer att bo i de föreslagna hyresrätterna. Detta menar hen kan komma att skapa stora risker för konfliktytor mellan bostadsområdena och undrar varför man inte belyser att bygga på ett sådant sätt som möjliggör att människor kan mötas på gemensamma ytor och saknar en social konsekvensanalys. Boende 12 är orolig över att det kommer att uppstå ett behov av skyltar

inom bostadsrättsföreningens område för att staden ej tillgodosett hyresgästernas behov.

Boende 12 tycker att handlingarna motsäger sig själva gällande parkeringsplatser och var de tillkommande boendena ska parkera.

Solstudierna i detaljplaneförslaget är enligt Boende 12 missvisande och vill att en ny solstudie tas fram som redovisar solförhållanden efter kl 18 vid sommarsolstånd. Boende 12 påpekar att en minskning av kvällsol riskerar en personlig ekonomisk katastrof för de boende som påverkas och anser att takhöjden är besvärande hög för de boende i BRF Riksbyhöjden och undrar om kompensation kommer att utgå med sänkt tomträttsavgäld enligt Jordabalken kap 13 §12.

Slutligen undrar Boende 12 om det är ekonomiskt försvarbart att föreslå detta område för bostadsutveckling och anser att det saknas en ekonomisk kalkyl för projektet i detaljplaneförslaget. Boende 12 anser även att enskilda medlemmar i BRF Riksbyhöjden inte har informerats om samrådet.

I övrigt informerar Boende 12 om sophantering, schaktning och sprängning, påverkan av naturmark under byggtiden samt varsamhetskravet enligt plan- och bygglagen. Boende 12 har även åsikter om illustrationer i planbeskrivningen.

Boende 13 och 14 i Riksbyhöjdens BRF (Louise Ekblom och Emma Fridlund)

Boende 13 och 14 understryker att de bor i nära anslutning till planområdet och vill peka på förslagets brister och uppmana stadsdelens politiker att inte medverka till att dåliga bostäder byggs på en olämplig plats.

Boende 13 och 14 ifrågasätter planförslagets syfte och har svårt att förstå hur man kan uppfylla det då Spångavägen kantas till stora delar av redan bebyggd mark som inte är stadsmässig eller urban.

Vidare påpekas att naturvärden raderas ut i och med att det nordligaste av husen planeras bebyggas på mark där bebyggelse inte rekommenderas enligt naturvärdesinventeringen. Vidare informerar Boende 13 och 14 om att paddor är fridlysta enligt bilaga 2 i artskyddsföreningen och att det därmed inte är tillåtet att skada paddans habitatområden. En tillståndsansökan till Länsstyrelsen enligt 7 kap 28 a § miljöbalken och miljökonsekvensbeskrivning borde ha gjorts i linje med Naturvårdsverkets riktlinjer.

Byggnadernas skala är brutal jämfört med husen i omgivningen då de enligt Boende 13 och 14 är ungefär dubbla hushöjden mot närmaste grannhus på Spångavägen. De anser att husen är för stora

och höga för tomten de ska stå på och ca 10 meter högre än Sedumbackens högsta punkt och kommer bilda en vägg och en barriär mot eftermiddags- och kvällssolen för boende på Sedumbacken. Solstudien är missvisande gällande redovisning av sommarsolståndet varpå Boende 13 och 14 frågar varför solstudien inte visar timmarna efter kl 18:00. Husen kommer att vara placerade ca 20 meter från befintlig bebyggelse vilket Boende 13 och 14 anser är alldeles för nära.

Boende 13 och 14 uppger att värdet på deras bostad uppskattas att minska med ca en miljon om förslaget klubbas igenom, hur ska detta ersättas?

Vidare anser Boende 13 och 14 att en barnkonsekvensanalys ska tas fram och att Staden har underskattat antalet barn som kommer att vara boende i de tillkommande bostäderna och hänvisar till Stadens riktlinjer vid stadsplanering. Boende 13 och 14 är även oroliga över var dessa barn kommer att leka då det är brist på lektytor i förslaget samt undrar var dessa barn ska gå i förskola och skola.

Parkerings- och trafiklösningen i förslaget upplever Boende 13 och 14 inte är genomtänkt och befarar att flera av boendeparkeringsplatserna på Sedumbacken kommer att tas i anspråk av hyresgästerna. De är även rädda för att olyckor ska komma att ske då trafikintensiteten kraftigt kommer att öka uppe på stora torget. Boende 13 och 14 upplyser även om att gatan upp på Sedumbacken är för smal för två bilar att mötas på grund av parkerade bilar på befintliga parkeringsplatser. De undrar också om det har gjorts en ordentlig riskanalys gällande påverkan på befintliga bostäder på grund av sprängningar under byggtiden.

Dessutom undrar Boende 13 och 14 om projektet är ekonomiskt försvarbart samt ifrågasätter planens syfte. Slutligen ger Boende 13 och 14 förslag på en annan plats där detta projekt kan byggas.

Bifogat yttrandet finns fotografier tagna på eftermiddagen 2020-01-19 i det egna hushållet som visar det ljus Boende 13 och 14 har idag och som de kommer gå miste om, om förslaget går igenom.

Boende 15 och 16 Sedumbacken (Mia och Jonatan Alvan)

Boende 15 och 16 ställer sig positiva till att det byggs fler bostäder och fler hyresrätter men inte med denna horribla placering och planering som förstör naturvärden samt skapar bullriga och farliga bostadsmiljöer.

Vederbörande informerar om att planområdet ligger inom riksintresse för de Geer-moräner samt är en hemvist för paddor och

att bebyggelsen hotar paddorna samt övriga värden i områdets ekosystem.

Vidare undrar undertecknade varför ingen barnkonsekvensanalys har gjorts samt att ingen hänsyn har tagits till varsamhetskravet i Plan- och Bygglagen.

Boende 17 i Riksbyhöjdens BRF (Bengt Andersson)

Boende 17 anser att detaljplanen strider helt mot de argument som politiker, stadens tjänstemän inom Stockholms stadsplanering, miljöförvaltningen, naturskyddsföreningen etc företräder när en hållbar framtid för stadens ekologi och miljö diskuteras.

Vidare listar vederbörande sex punkter med synpunkter som hen anser att detaljplanen inte tar hänsyn till; naturvärden, skyddsvärda djur- och växtarter, placeringen av byggnadernas lämplighet, buller, bristen på gatuparkering/parkering samt säkerhet och lektyor för barn.

Boende 18 i Riksbyhöjdens BRF (Jan Robertsson)

Boende 18 anser att förslaget har stora brister, t ex: inga friytor pga för hög exploatering, alltför stor påverkan på klimatet och naturmiljön pga stort CO₂ – avtryck (bl a stora suterrängvåningar och underjordiskt garage av betong) och intrång i riksintresseområde, avsaknad av barnkonsekvensanalys, det är trafikfarligt pga utfarter och entréer i konflikt med bussar/gång/cykel m m och dessutom bullerutsatt. Boende 18 kräver att arbetet med detta ogenomtänkta och dåliga planförslag läggs ner och har även bifogat BRF Riksbyhöjdens bilaga till sitt yttrande, en skrivelse utan de tillhörande 67 underskrifterna.

Boende 19, 20 och 21 i Riksbyhöjdens BRF (Andreas Hartman, Ebba Hartman och Majken Hartman)

Som boende i området där ny bebyggelse planeras lämnar boende 19, 20 och 21 följande synpunkter om de föreslagna husens utformning samt påverkan det kommer få på området. De motsätter sig uppförandet av föreslagna hus på denna plats och önskar att de får en annan placering.

Undertecknade informerar om planområdet och dess omgivnings förhållande till arkitektur och skyddsvärda natur- och artvärden och anser att husen inte ska placeras på denna plats. Vidare anser de att det är en omöjlighet att Spångavägen ska få känslan av en stadsgata då naturreservatet i öster gör anspråk på en stor del av gatan.

Enligt vederbörande finns det ingen kostnadsmässig vinst i att bygga hus med en höjd lägre än fem våningar och om området ska behålla sin karaktär ska den bebyggas med hus i storleksordningen två till tre våningar. De har även åsikter kring höjdreferenser till husen på Riksbyhöjden och hänvisar till att tänka på topologin.

Kvällssolen kommer att tas bort för boende på Sedumbacken och även ge en önskad insyn då de nya husen kommer att vara flera våningar högre än befintlig bebyggelse. Boende 19, 20 och 21 anser också att de nya husen kommer att göra att de känner sig ”inkapslade” och känner sig helt förbisedda i detta.

Vidare anser de att det kommer att ske en ökning av trafik som kommer att använda vändplanen på Sedumbacken vilket kommer att göra området till en farlig miljö för de mindre barnen som nu rör sig relativt fritt i området och är oroliga över hur större fordon kommer att medföra ytterligare en farlig aspekt då de anser att de behöver köra runt gångfartsområdet för att vända.

Slutligen vill undertecknade att staden ska utveckla tankarna kring de boende i BRF Riksbyhöjdens oro kring att barnen som kommer att flytta in i byggnaderna kommer att nyttja deras lekplats då de inte kommer att ha någon plats att leka på inom den anvisade platsen. De meddelar även en oro kring att värdet på deras bostad kommer att sjunka på grund av de tillkommande husen.

Boende 22 och 23 i Riksbyhöjdens BRF (Daniel och Ida Bergvall)

Boende 22 och 23 har bifogat BRF Riksbyhöjdens bilaga till sitt yttrande, en skrivelse utan de tillhörande 67 underskrifterna.

Boende 24 och 25 i Riksbyhöjdens BRF (Amanda Vargensten Westerström och Niklas Vagnersten)

Boende 24 och 25 anser att byggnation nere på Spångavägen upp mot Sedumbacken är djupt olycklig och protesterar mot vad de anser inte bara är miljöförstörande utan också estetiskt förstör deras närområde. De viktigaste punkterna de anser behöver ses över mer noggrant är:

- Koldioxidpåverkan
- Buller och trängsel i Sedumbacken
- Avsaknad av barnkonsekvensanalys
- Natura 2000
- Naturvärden
- Missvisande bilder i planbeskrivningen
- Värdeminskning och kompensation för alla deras fastigheter

Slutligen undrar vederbörande om hur man tänkt avseende befintlig bebyggelse på Spångavägen och meddelar att om man ska bygga så är det högst tre våningar som är lämpligt och informerar om att det finns mark att bygga på förbi området vid Eneby.

Boende 26 i Riksbyhöjdens BRF (Bengt Sundborg)

Boende 26 anser att upptakten till den presenterade detaljplanen var misslyckad och två punkter i yttrandet handlar om utformning och hantering/respekt av remissvar till Översiktsplanen vilket fått konsekvenser som är stora för det aktuella detaljplaneförslaget.

Undertecknad anser att hen med flera, både remissinstanser och övriga instanser och boende, anser att anpassning till natur och till befintlig bebyggelse inte har gjorts. Sedan följer en lista med synpunkter som gäller formella och rent sakliga brister i planbeskrivningen.

1. Avsaknad av kommentar från planförfattarna gällande befintlig detaljplan och dess grundtanke. Vederbörande anser att författarna inte berör denna och förklarar inte varför naturmarken i gällande detaljplan inte längre är skyddsvärd.
2. En miljöbedömning har inte gjorts i arbetet för den nya detaljplanen, en sådan krävs av PBL.
3. Volymmässigt är den föreslagna bebyggelsen på fyra och fem våningar jämfört med den befintliga på två och tre våningar.
4. En mer korrektare beskrivning utifrån soldigrammen är:
” Den nya bebyggelsen innebär stora skuggor på tre västfasader på Sedumbacken under hela vinterhalvåret och mindre skuggor på ytterligare två västfasader. Under början och slutet på sommarhalvåret så skuggas fem västfasader medan samtliga hus på Sedumbacken går fria vid midsommar.”

Undertecknad saknar även en beräkning på det diffusa solljuset som beräknas genom den s k dagsljusfaktorn som enligt BBR bör vara minst 1,0% och meddelar att de nedre våningarna på Sedumbacken 2 och 4 är kritiska.

Vidare har Boende 26 lämnat förslag på en konstruktiv fortsättning av planarbetet samt tre krav:

- En miljöbedömning måste göras enligt PBL
- Solstudien behöver revideras samt kompletteras med dagsljusfaktorn för de nedre våningarna på de mest utsatta av husen (nr 2 och 4).

- Detaljplaneprocessen bör avbrytas pga ofullkomligheter i planförslaget och i den tidigare fastställda översiktsplanen för centrala Bromma.

Boende 27 och 28 i Riksbyhöjdens BRF (Frida Halldén och Freddie Lanshammar)

Boende 27 och 28 uppmanar att ta hänsyn till nedanstående synpunkter och inte bygga dessa bostäder.

- Risker finns för ytterligare kostnader för alla inblandade på grund av instabila markförutsättningar och dålig hållfasthet i marken.
- Förslaget inkräktar på ett område som är hem för ett stort antal djur samt naturvärdesträd och informerar om att det nordligaste av husen inkräktar på riksintresset för De Geer-morän.
- Framkomligheten är redan begränsad med trafiken på Sedumbacken och Spångavägen och lekande barn och cyklister är redan utsatta i dagens läge. Undertecknade anser att framkomligheten kommer att försvåras på Sedumbacken i framtiden på grund av färdigställande av nya bostäder men främst under byggtiden.
- Vederbörande är oroliga för att parkeringsplatser längs med Sedumbacken, som är avsedda för boende i bostadsområdet Riksbyhöjden, kommer att tas i anspråk av gäster till boende, budbilar, taxi och sopbilar.
- Byggplanerna påverkar befintliga bostäders utsikt, solljus, områdets arkitekturella karaktär men framförallt barnens lekmiljö och säkerhet vilket anses kommer att leda till en värdeminskning av bostadsområdet Riksbyhöjden.

Vidare anser Boende 27 och 28 att planen är för ensidig och saknar tydligt konsekvensanalys.

Boende 29 och 30 i Riksbyhöjdens BRF (Louise och Niclas Thorselius)

Boende 29 och 30 uppfattar att planförslaget inte:

- Är anpassat till nuvarande bebyggelse och den tanke om "trädgårdsstadens gaturum" som fanns i den detaljplan på vilken Riksbyhöjden vilar.
- Tar höjd för de djur- och naturvärden som Stockholms stad i andra sammanhang lyft fram som skyddsvärda. Undertecknades bild är att området är en viktig

viltpassage i och med att det är en av få delar som höjdmässigt förbinder grönområdena runt kolonilotterna med naturområdena runt Kyrksjön.

- Att Natura 2000-områdets natur- och djurliv anses påverkas om förslaget blir verklighet.

Baserat på ovanstående anser undertecknade att förslaget inte bör genomföras.

Boende 31 i Riksbyhöjdens BRF (Erik Ersmark)

Boende 31 anser att projektet i sin nuvarande form överlappar på ett högst olämpligt sätt med skyddsvärda områden, samt framför allt skadar utformningen av Sedumbackens bostadsområde.

Vidare anser undertecknad att förslaget visar på en bristande förståelse för hur bostadsområdet på Sedumbacken är tänkt att fungera i samklang med natur och trafik då de nya byggnaderna omintetgör den barriär som grönområdet mellan Sedumbacken och Spångavägen utgör. De nya bostadshusen anses även blockera ljusinflöde till flerfamiljshusen kring torget på Sedumbacken.

Undertecknad tycker att det är mycket anmärkningsvärt att ytan där el-ledningar sträcker sig parallellt med Spångavägen inte utnyttjas för nya bostäder då det inte finns någon naturmark eller skyddsvärda objekt av biologisk och geologisk art att ta hänsyn till. Att bygga på denna yta skulle skapa möjligheter för gårdar och trafik kring husen samt undvika att boende tvingas korsa Spångavägen.

Slutligen ser gärna Boende 31 att fler bostäder byggs i Bromma då det behövs. Men att bygga utan att ta hänsyn till behov och välbefinnande för de som nu bor och som förväntas flytta in här är hen emot.

Boende 32 i Riksbyhöjdens BRF (Mathias Elmfeldt)

Boende 32 anser att dagens moderna detaljplan från 1997 skapades för att säkerställa naturen och tycker att den därför skyddar området i enlighet med BFS 2011:6 då genomförandetiden avslutades i mars 2012. Hen anser att Stadens förslag bör därför i första hand förkastas och gällande detaljplan fortsätta.

Boende 32 informerar om innehållet i den gällande detaljplanen och anser att planförslagets tredje och norra huskropp, samt delvis den mittersta huskroppen, står inom område med högt naturvärde enligt framtagna naturvärdesinventering. Detta är dock mycket dolt och svårt att förstå i Stadens förslag och vilseleder läsaren i detta avseende. Ett omarbetat beslutsunderlag bör därför ordentligt

tydliggöra detta för beslutsfattarna om inte förslaget förkastas föredess. Ett alternativ kan vara noggrant freda det röda området från bebyggelse i ett omarbetat förslag. Vederbörande anser även att det är dyrt att bygga på dåligt lämpade platser samt att i efterhand återskapa natur och parker från en före detta flygplats, därför bör liggande planförslag förkastas.

Vidare anser Boende 32 att planförslaget bör dra ned på den tillåtna nockhöjden så att den blir klart lägre än de befintliga husens och informerar om den nya trädgårdsstaden som byggts enligt gällande detaljplan. Boende 32 tycker att den låga vintersolen och dess viktiga belysning på husen inte redovisas samt höjdlägen på befintlig och ny bebyggelse på ett tydligt sätt och menar att man döljer detta förhållande väl.

Fortsatt informerar Boende 32 om den gällande detaljplanen och anser att planförslaget inte klarar av att varken bibehålla eller utveckla Spångavägens karaktär i Riksby och anser därför att förslaget bör förkastas eller omarbetas för att passa Spångavägens karaktär i Riksby med klart lägre höjder och med putsade hus.

Boende 33 och 34 i Riksbyhöjdens BRF (Jacob Bäverstam och Amanda Jacobsson)

Boende 33 och 34 avser lämna synpunkter från olika perspektiv, dels från boende i närområdet, de boende i de tilltänkta byggen samt övriga intressenter i Bromma.

Undertecknade anser att solstudien är bristfällig och ger ett snedvridet resultat genom att mäta på årets längsta dag, då solen står som högst. Med mer information/bättre mätningar blir det tydligare hur detta påverkar de boende och menar att det blir en minskning av soltimmar på tre och en halv timme om planförslaget genomförs.

Ökad insyn anses ha en stor påverkan för de boende då de i dagsläget inte har någon insyn, detta måste ses som en försämring.

Vidare anser Boende 33 och 34 att det inte planeras för tillräckliga parkeringar för den nya fastigheten och ser därmed en risk för att de får försämrade parkeringsmöjligheter på Sedumbacken men även att de använder sig utav våra privata platser och på torget som har parkeringsförbud. Undertecknade har gjort bedömningen att trafiken i området kommer att öka överlag, bland annat på torget på Sedumbacken som används som en samlingsplats för barnen i området. Detta kommer att försämma för deras barn samt göra det farligare att vistas utomhus i området. Vederbörande undrar även hur skrivelse i planbeskrivningen ”Boende i nyproduktion får ej

tillgodoräknas befintlig boendeparkering” kommer att ske rent praktiskt.

Boende 33 och 34 anser även att boende kommer att påverkas under byggtiden då de inte kommer att ha fritt tillträde till sina bostäder under hela byggnadstiden med bil samt att det saknas lämplig plats i område för förvaring av byggmaterial. Man uttrycker även en oro för den egna bostadsrättsföreningens ekonomi då de tror att planförslaget kommer att påverka bostadsrättsföreningens arrenden samt anser att det är tydligt att den ekonomiska kalkylen för projektet är negativ och att statskassan förlorar på byggnationen.

Undertecknade har uppfattat att planförslaget endast avser bygga större lägenheter (3:or och 4:or) och gör antagandet att de flesta som kommer att flytta in är barnfamiljer. Boende 33 och 34 tycker att en analys av barnperspektivet ej har gjorts och anser att detta måste göras enligt lag från och med 2020-01-01 och informerar om att det inte finns någon lekplats i närområdet eller en undersökning över plats på bland annat dagis och skolor samt att deras bostadsrättsförening har en lekpark.

Vidare anser undertecknade att det kan vara direkt farligt att ha entréer mot Spångavägen, särskilt för barn. Boende 33 och 34 har gjort uppskattningen att det i planbeskrivningen framgår att 50% av de tillkomna boende i husen har tillgång till en p-plats och att det är omöjligt att inte leva utan bil i området då billigare mataffärer ligger i områden som är omöjliga att ta sig till utan en bil.

Slutligen beskriver vederbörande om trafiksituationen i närområdet, den värdefulla naturen, de befintliga byggnadernas stil samt kommentarer om skrivelser och information i planbeskrivningen. De anser att man inte ska förstöra för BRF Riksbyhöjden och inte förstöra miljön.

Boende 35 i Riksbyhöjdens BRF (Sanna Pollare)

Boende 35 anser att det finns en del brister i planförslagets förhållande till befintligt bostadsområde på Riksbyhöjden.

Nedan följer sammanfattande synpunkter på detta planerade projekt som undertecknad upplever inte tagits hänsyn till:

- Hänsyn till Naturen och framförallt groddjur, tar man hänsyn till att man tidigare föreslagit att Spångavägen ska få fler grodtunnlar?
- I planbeskrivningen hänvisar man till att vissa träd kommer att kunna bevaras vilket är att nästintill ljuga då det är extremt svårt att bevara träd så nära nybebyggelse. Nya träd

kan ta upp till 50 år att komma upp i samma storlek, varför lyfts inte detta i planbeskrivningen?

- Ingen hänsyn har tagits till arkitektur och skala till närliggande områden.
- De 75 lägenheter som föreslås kommer att ha en minimal gårdsyta, ingen kommunal lekplats finns i närområdet.
- De parkeringsplatser man beräknat för är avsevärt i underkant. Det är överfullt på bussarna som det är idag.
- Torget uppe på Riksbyhöjden vill de inte ska användas som en vändplats.
- Barnens perspektiv måste tas med gällande busshållplatsen och transportbilar som påverkar trafiksäkerheten om man inte parkerar korrekt vid exempelvis avlastning. Varför saknas en barnkonsekvensanalys?
- Sophanteringen tros komma ge med sig skadedjur samt påverka gång- och cykeltrafik samt biltrafiken och de boende på Sedumbacken/Riksbyhöjden.
- Vederbörande har uppskattat att planförslaget kommer att ge upphov till en hel del sociala konsekvenser då gården kommer att ligga på skuggsida varpå barnen kommer att söka sig upp till BRF Riksbyhöjdens gård vilket förutses kunna orsaka konflikter och menar att det kommer att krävas staket och grindar på deras område.
- Planförslaget kommer att minska värdet på Riksbyhöjdens bostäder avsevärt pga bristande kvällssol och ökad insyn samt att skogsbacken upp till området försvinner helt.

Slutligen anser Boende 35 att den lilla ekonomiska vinningen i detta projekt omöjligt kan väga över det man ställer till med.

Boende 36 i Riksbyhöjdens BRF (Patrik Pollare)

Boende 36 finner det högst anmärkningsvärt hur man i denna projektering inte tagit någon som helst hänsyn till närboende, naturvärden, trafiksituation eller vilken inverkan den planerade bebyggelsen får för alla små barn i BRF Riksbyhöjden.

Undertecknad menar att bebyggelseskapelsen som tagits fram skulle göra ett gediget intrång i deras närmiljö och förändra deras och deras barns vardag och livskvalitet till det sämre. Nuvarande förslag anses inte ta hänsyn till miljön samt är utseendemässigt förskräcklig och bör därmed helt skrotas eller åtminstone kraftigt revideras och omarbetas med en större visad hänsyn till miljön, befolkning och området.

Vidare anser hen att planberedningen är ogenomtänkt och bygger på felaktiga antaganden. Den föreslagna bebyggelsen anses komma, med sin föreslagna höjd, att bilda en massiv skuggande vägg

gentemot Sedumbacken och dess boende och kommer att påtagligt att ändra områdets karaktär å det grövsta.

Illustrationerna som finns redovisade i planbeskrivningen upplevs medvetet missvisande av de boende i närområdet för att minska den bebyggelseförändring som avser genomdrivas. Husens storlek och placering ses som synnerligen väldigt olyckligt vald och anser att inga lämpliga lektytor för barn redovisas. Undertecknad tror att de nya husens uppskattningsvis 40-70 barn hellre vill leka på BRF Riksbyhöjdens område vilket kommer att leda till slitage och friktion mellan bostadsområdena. Hen saknar Barnkonsekvensanalys samt en Socialt värdeskapande analys i det liggande förslaget.

Vidare anses ingen anpassning till trädgårdsstaden eller Riksby i strid med PBL och Områdesanalysen för centrala Bromma och att solstudierna är missvisande.

Boende 36 informerar om den värdefulla naturen med höga naturvärden samt de fridlysta groddjuren. En tillståndsansökan till Länsstyrelsen enligt 7 kap 28 a § miljöbalken samt en miljökonsekvensbeskrivning borde tas fram.

Vederbörande hävdar att planens ursprungliga syfte är att bygga de 56 bostäderna i tvåvåningshus (BRF Riksbyhöjdens) och menar att den planerade byggnationen innebär en betydande miljöpåverkan i och med skyddet i befintlig detaljplan.

Slutligen är man orolig över BRF Riksbyhöjdens barns säkerhet samt förslagets påverkan på trafiksäkerhet och risker i närområdet samt påverkan på befintliga parkeringar.

Boende 37 i Riksbyhöjdens BRF (Magnus Möllerstedt)

Boende 37 meddelar att han som boende i området är förvånad. Undertecknad informerar att den omgivande naturmarken äger starka skyddsbestämmelser: Natura 2000 (EU), kommunalt naturreservat, Riksintresse för De Geer-moräner och naturmark med bla grodor, paddor, salamandrar – rödlistade arter och frågar om inte de är skyddade.

Boende 38 i Riksbyhöjdens BRF (Vincent Möllerstedt)

Boende 38 är en av de boende på Sedumbacken som kommer att påverkas mycket negativt av den föreslagna ändringen av Detaljplanen för Kv Strumpsticken. Undertecknad anser att förslaget kommer att innebära att området förvandlas till en kaotisk byggarbetsplats som sedan kommer att resultera i ett mycket mindre

lugnt område samt betydligt försämrad utsikt. Även Naturreservatet runt omkring anses påverkas mycket negativt.

Boende 39 i Riksbyhöjdens BRF (Matilda Sabel)

Boende 39 motsätter sig förslaget till detaljplanen i sin helhet och kräver att den stoppas och menar att det finns många skäl till att den föreslagna platsen inte bör, kan eller ska bebyggas. Undertecknad anser att dessa skäl inte har blivit belysta på ett tydligt sätt i planhandlingarna som ställts ut utan dessa väcker istället många frågor som alla kräver ett svar från staden. Vederbörande anser att hen har redovisat 9 starka skäl till att planen inte kan genomföras och att planprocessen måste stoppas omedelbart samt har en lista på önskad och förväntad kompensation om detta inte sker.

De fyra första synpunkterna berör befintlig detaljplan (Dp 95086 från 1997) varpå undertecknad vill se en förklaring i planbeskrivningen kring hur det är möjligt att skapa en ny plan inom befintlig detaljplans skyddade naturmark samt kräver att en miljökonsekvensbeskrivning tas fram. Undertecknad vill även se en motivering och förklaring till varför träd som påverkas av planförslaget inte är värda någonting när en ny plan tas fram.

Vidare kräver vederbörande att en sammanvägd analys av de utredningar som staden har tillgång till sedan länge och de nya som gjorts kompletteras planbeskrivningen. Hen saknar även en tydlig beskrivning av hur planförslaget påverkar Natura 200-områdets naturvärden och kräver att man följer Callunas rekommendationer och bygger två nya grodtunnlar längs med Spångavägen inom det nya planområdet. Även en beskrivning av vad som planeras i projektet för att kompensera för de ekosystemtjänster som helt eller delvis går förlorade saknas.

Vidare kräver Boende 39 att planområdets höga naturvärden beaktas utifrån de kunskapsunderlag som finns och att staden förklara hur man kan bedöma att människans behov av bostäder går före alla ekologiska behov. Hen redovisar även till en lista som återfinns i Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande där det framgår vilka utredningar som bör tas fram i planarbetet och tycker att det saknas en redovisning av var gränsen går för riksintresset för De Geer-moräner.

Boende 39 kräver även att utredningarna som miljöförvaltningen listat innehåller konsekvensanalyser och rekommendationer för fortsatt planarbete. Vidare vill undertecknad att samtliga befintliga underlag som finns att tillgå används, presenteras och kommenteras i planbeskrivningen på ett transparent sätt avseende eklevande arter, barrskogsfåglar samt groddjur samt konsekvenser för dessa.

Boende 39 frågar hur det kommer sig att informationen om den norra byggnadens olämpliga och kanske t o m olagliga placering saknas i planhandlingarna och anser att det är vilseledande att undanhålla denna viktiga information. Boenden vill att gränsen för riksintresset samt området med högt naturvärde redovisas tydligt i planbeskrivningen tillsammans med byggnadernas läge samt en förklaring till intrånget som den norra byggnadens placering innebär.

Vidare hänvisar Boende 39 till Områdesanalys för centrala Bromma som togs fram som underlag till planprogrammet för centrala Bromma och hävdar att byggnadernas utformning strider mot vad som står i områdesanalysen och menar att denna analys saknas som underlag i detaljplanen. Undertecknad kräver också att den mycket omfattande och relevanta områdesanalysen läggs till som underlag och att den offentliggörs då den inte längre går att hitta på stadens hemsida. Undertecknad kräver även att det finns en grön zon mellan gatan och husen med träd och buskar och fint inpassade byggnader i topografen.

Slutligen anser Boende 39 att projektet inte är socialt eller ekonomiskt hållbart och frågar varför ingen barnkonsekvensanalys tagits fram och informerar att Barnkonventionen blev lag vid årsskiftet. Vidare informerar hen om de viktiga ekologiska värdena på platsen och i dess omgivning.

Yttrandet avslutas med förslag på sju kompensationsåtgärder som vederbörande kräver om projektet inte stoppas.

Övriga, ej sakägare

Bromma hembygdsförening (BHF)

Föreningen anser att en byggnation på den föreslagna platsen är problematisk genom den påverkan på den småskaliga karaktären hos Riksbyhöjdens trädgårdsby (kv. Strumpstickan) som den medför. Även stadsbilden längs Spångavägen blir starkt påverkad. Föreningen ifrågasätter lämpligheten av en byggnation på denna plats. Enligt Stockholms Översiktsplan avses emellertid Spångavägen att på sikt omvandlas till ett urbant stråk. Den föreslagna byggnationen är tänkt att bli en första del av denna omvandling. Föreningen anser att man på denna plats måste ta hänsyn till att det saknas tillgänglig mark för fortsatt byggnation längs Spångavägen, marken är antingen redan bebyggd, ingår i Kyrksjölötens naturreservat eller är av riksintresse. Eventuell

byggnation måste därför vara anpassad till den närliggande bebyggelse och natur som finns i området:

- Längs Spångavägen består den befintliga bebyggelsen av 2-våningshus, delvis med souterrängvåning.
- Mot öster ligger Riksbyhöjdens trädgårdsby (kv. Strumpstickan).
- Mot väster och norr ligger naturreservat och riksintresseområde.

BHF anser att den föreslagna byggnationen blir alltför hög för att kunna uppfattas som en rimlig fortsättning på närliggande bebyggelse längs Spångavägen samt gentemot bebyggelsen på Riksbyhöjden och föreslår en sänkning av förslaget till max tre våningar.

Vidare anser BHF att eftersom tillkommande bebyggelse ska samspela i formspråk med befintlig bebyggelse (enligt planbeskrivningen) så bör detta även gälla för fasadytor av trä. Dessa menar BHF bör vara slätare och enhetligare än vad som föreslås.

Samfundet S:t Erik

Samfundet S:t Erik anser att det är viktigt att de nya husen upplevs komplettera smalhusbebyggelsen vid Spångavägen och att de utformas som ett nytt avslut av stadsdelen Riksby i väster. Förslaget bör även lämna plats för träd och annan vegetation intill gatan. Förslaget till ny bebyggelse bör därför omarbetas eller, om detta visar sig vara svårt med hänsyn till de befintliga förhållandena på platsen, är det lämpligare att avstå från att bygga. Samfundet hänvisar även till stadsmuseets bok *Stockholm utanför tullarna* (sid 396-397), utgiven av Stockholmia förlag år 2003, där det finns en beskrivning av bostadsbebyggelsen i Riksby.

Boende Rundkyrkoallén (Kerstin Skoglund)

Boenden tycker att det är mycket bra att det bebyggs längs Spångavägen då hen ibland kan tycka att det är obehagligt att gå eller cykla på den sträckan längs Spångavägen som är obebyggd. Vidare anser hen att det kommer att bli ett lyft med vackra trähus längs gatan men anser att det vore lämpligt att förlänga bebyggelsen genom att placera ytterligare ett eller två hus fram till avtagsvägen till Kortenslund för att minska den obebyggda sträckan ytterligare.

Karin Norlander
planchef

Louise Persson
stadsplanerare